

1. Dit is Noord-Amerika

1.1 Amerika

Als mensen jou vertellen dat ze naar Amerika gaan, dan bedoelen ze meestal dat ze de Verenigde Staten van Amerika (VS) gaan bezoeken. Aardrijkskundig bestaat Amerika uit twee grote werelddelen die verbonden zijn door een smallere strook land. Het noordelijke deel heet Noord-Amerika en het zuidelijke deel Zuid-Amerika. De landen er tussenin heten samen Midden-Amerika.

1.2 Vespucci

De Europese landen ontdekten Amerika in 1492. Eén van de eersten die aankwam in dit gebied, de Italiaan Columbus, dacht dat hij al in Indië was, want daarnaar was hij onderweg. De bewoners van het land werden door hem dan ook indianen genoemd. Later, toen bleek dat dit land niet Indië was, werd het genoemd naar één van de beschrijvers van het land, Amerigo Vespucci (spreek uit: "Vespoetsjie").

1.3 Nieuwe Wereld

Er is ook een naam voor Noord-, Midden- en Zuid-Amerika samen: "De Nieuwe Wereld". Deze naam kreeg het continent omdat zoveel Europeanen verhuisden naar het nieuw ontdekte werelddeel om daar een nieuw leven te beginnen. In Europa was het volgens velen te vol geworden, en er was weinig werk te vinden. Noord-Amerika bestaat uit Canada, de Verenigde Staten, Alaska en Groenland.

Standbeeld van Columbus in Nassau, op de Bahama's

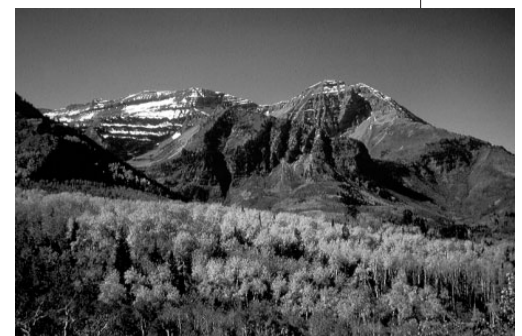
2. Zo ziet Noord-Amerika eruit

2.1 ijstijd

Tijdens verschillende ijstijden is een groot deel van Noord-Amerika bedekt geweest met ijs. Het ijs van de noordpool zette in deze koude tijden zo ver uit dat het vele honderden kilometers naar het zuiden over het land geduwd werd. Dit ijs noemt men landijs. Door het schuren van deze ijsmassa's (soms meer dan een kilometer dik!) ontstonden grote kuilen, waarin later, in warmere tijden, smeltwater liep. Zo zijn ook de Grote Meren ontstaan.

2.2 bergen

Bergen vind je langs de oostkust en langs de westkust: langgerekt, steil en hoog: de Appalachen in het oosten en de Rocky Mountains in het westen. Het vlakke middendeel heet de Great Plains ("De Grote Vlakten").

Wasatchgebergte in Utah (VS)

2.3 bijzonder gebied

Een bijzonder gebied vind je rond Salt Lake City. Water uit dit gebied kan niet naar zee, zodat grote zoutmeren zijn ontstaan.

2.4 rivieren Grote rivieren zijn de Mississippi, de Yukon en de Mackenzie. De Grand Canyon is een honderden kilometers lange rivierkloof. De Coloradorivier heeft eeuwenlang deze kloof steeds dieper uitgeslepen. Ook nu nog wordt de kloof steeds dieper.

2.5 breuk De San Andreasbreuk is een lange scheur in de aardkorst. Deze loopt vanaf Californië tot noordelijk van San Francisco. Deze miljoenenstad loopt dus gevaar in te storten: op die breuk komen veel aardbevingen voor.

3. Planten

3.1 van noord naar zuid Als je van het noorden naar het zuiden reist, zie je in Noord-Amerika toendra's, waar veel mos groeit, naaldwouden, grasvlakten (prairies), loofwouden, steppen en tropische regenwouden. Een zeer groot gedeelte van Noord-Amerika is bedekt met bossen. In de noordelijke streken zijn dat naaldwouden, naar het midden toe worden het gemengde bossen (loof- en naaldbomen).

Zonsondergang op de prairie in het zuiden

4. Dieren

4.1 diersoorten In een zo groot werelddeel (Amerika is in grootte het derde werelddeel, na Azië en Afrika) zijn verschillende klimaten te vinden. In deze klimaten leven verschillende diersoorten. Zo zie je in het noorden elanden en oerzons (boomstekelvarkens), in het midden bisons en lynxen en in het zuiden stinkdieren en bisamzwijnen.

Eland in Canada

5. Mensen

5.1 eerste bewoners Inuït (Eskimo's) en indianen waren de eerste bewoners van Noord-Amerika. Men denkt dat hun voorouders vanuit Siberië het ijs zijn overgestoken, of varende met vloten het land bereikt hebben. Anderen denken, dat in die tijd de Beringstraat nog boven de zeespiegel lag en de mensen dus gewoon over land zijn gekomen. Ook zijn er vermoedens dat Vikingen uit Scandinavië het land al eens bezocht hebben.

5.2 kolonisten Na de ontdekking door Columbus kwamen er steeds meer Europeanen in Noord- en Zuid-Amerika wonen. Men noemde hen kolonisten. Ze stichtten er plantages. Dat zijn grote boerenbedrijven waar koffie, tabak of katoen werd geteeld.

5.3 cowboys Andere kolonisten stichtten grote veebedrijven: men hield koeien voor het vlees. Als de koeien groot genoeg waren, werden ze door cowboys (koeienjongens!) bijeen gedreven en naar de vleesfabriek gebracht.

5.4 godsdienst Veel mensen vertrokken naar Amerika omdat ze daar niet vervolgd werden vanwege hun godsdienst. Zo zijn in Noord-Amerika wel 250 verschillende kerkgenootschappen (groepen gelovigen) te vinden.

Het Witte Huis in Washington

5.5 verdienen Zoals in veel westerse landen verdienen de meeste mensen in Noord-Amerika hun geld in de dienstensector (artsen, verzekeringsagenten, enz.). We noemen de VS en Canada ook wel de graanschuur van de wereld. Er zijn boerenbedrijven te vinden die groter zijn dan onze provincie Utrecht!

6. De VS en de wereld

6.1 leger De Verenigde Staten hebben het modernste leger van de wereld. De VS en Canada hebben in de Tweede Wereldoorlog geholpen Europa te bevrijden van Hitler. Na de oorlog hielp Amerika Europa met geld en spullen weer op de been.

6.2 typisch Amerika Verder zijn de Amerikanen bekend om hun ruimtevaartprogramma: in 1969 landde een Amerikaan als eerste mens op de maan.

De mensen in Europa kijken vaak naar de VS als het gaat om de manier van leven, nieuwigheden en rages. Als iets in Amerika erg populair is, is de kans groot dat die rage overslaat naar Europa. Een belangrijk voorbeeld is de jazzmuziek. Deze muziek was eerst typisch voor de nakomelingen van de zwarte slaven. Daarna werd ze overgenomen door de blanken en kwam toen in Europa terecht. Veel popmuziek gebruikt nog steeds oude jazzmelodieën en ideeën.

6.3 groot, groter, grootst In Amerika lijkt alles groter, luxer, rijker en mooier: twee of drie auto's voor de deur en een zwembad in de achtertuin. Er zijn echter ook minder goede dingen die vanuit Amerika overwaaien. Zo leerden de Amerikanen roken van de indianen. Nu is tabakgebruik over de hele wereld bekend en sterven miljoenen mensen aan de gevolgen daarvan. Maar ook als het over drugsgebruik, gewapende overvallen en andere criminaliteit gaat. De inwoners van de VS hadden daar veel eerder mee te maken dan de mensen in Europa.

6.4 kinderen De meeste kinderen in Canada en de VS krijgen een goede opleiding. Toch is armoede in deze landen nog aanwezig. In ons land zijn de sociale wetten veel beter: als je ziek bent of oud, en je kunt niet meer werken, dan geeft de regering geld om van te leven. Ook als je vader en moeder er niet meer zijn, zorgt de staat voor je. In Amerika is dat veel minder goed geregeld.

7. Slavernij

7.1 Afrika Twee eeuwen geleden hadden de nieuwe bewoners van Amerika veel sterke en vooral goedkope arbeidskrachten nodig voor hun plantages en boerderijen. Hiervoor werden vanuit Afrika heel veel zwarte slaven ingevoerd in de Nieuwe Wereld. Het zijn vooral Nederlanders, die aan deze handel veel geld verdienen.

7.2 1865 Na de afschaffing van de slavernij in 1865 waren de slaven vrij, maar gediscrimineerd werden de zwarte mensen nog steeds. Ook in onze tijd krijgen deze mensen in Noord-Amerika vaak minder makkelijk een baan of een huis dan blanken. Toch hebben zij volgens de wet gelijke rechten!

Schaatsen in New York op de ijsbaan van het Central Park

Olympisch stadion in Montreal (Canada)

8. Talen

8.1 talen In Noord-Amerika wordt vooral Engels gesproken. Spaans als tweede taal is ook belangrijk. In Canada spreekt men Engels en een deel van de mensen spreekt Frans.

9. Eten en drinken

9.1 fastfood Door de mensen uit al die verschillende landen werden ook verschillende eetgewoonten meegebracht: hamburgers, pizza's, taco's en tortilla's. Echt Amerikaans is het om te barbecuen en om snel te eten: fastfood. Over de hele wereld zijn Amerikaanse fastfoodrestaurants te vinden, en natuurlijk drink je bij je eten echte Amerikaanse cola.

9.2 cola Een Amerikaanse apotheker vond de cola uit: hij maakte een drankje van kolanoten. Mensen gebruikten die noten om op te kauwen: je werd dan minder gauw moe. De bedoeling van het drankje was om het aan zieke mensen te geven. Iedereen vond het zo lekker, dat het al gauw als gezelligheidsdrankje verkocht werd. Cola bevat coffeïne, waar je wakkerder van wordt.

10. Om te weten

Oppervlakte:
Aantal inwoners:
Opvallende
Landschappen:
Grootste meren:
Langste rivieren:
Hoogste top:

20 miljoen km²
300 miljoen

Great Plains, Grand Canyon, Niagara Falls
De Grote Meren
Mississippi en Missouri
Mount McKinley, 6194 m

Philadelphia (VS)

11. Aardrijkskundespellen

11.1 Letterspel

In het onderstaande letterblok zijn tien namen en gebeurtenissen verborgen die met deze les te maken hebben. Ze zijn van links naar rechts en van boven naar beneden, of van rechts naar links en van beneden naar boven in het onderstaande letterblok verborgen. Kleur met een kleurpotlood de juiste namen en zet ze op de lijntjes onderaan de bladzijde. Je kunt de antwoorden ook vinden wanneer je de vragen in vragenspel A (basisstof) goed hebt beantwoord!

E	L	A	N	D	P	M	E	G	A	K	L	O	P	D	T	M
J	I	H	K	Q	G	N	G	E	W	C	D	F	G	T	H	H
F	O	S	J	W	B	H	A	M	B	U	R	G	E	R	G	G
R	L	F	S	A	M	R	T	C	M	M	C	Y	G	J	G	R
T	I	C	W	H	M	G	N	H	N	K	F	H	N	H	F	V
U	C	O	L	A	K	J	A	C	F	S	B	N	M	G	D	C
A	K	L	S	J	B	S	L	A	V	E	R	N	I	J	X	E
V	E	U	B	L	V	K	P	J	D	I	A	M	S	Y	E	A
B	V	M	N	N	G	F	R	M	N	O	R	G	S	T	A	O
N	N	B	M	B	T	N	G	B	K	D	V	H	I	R	D	R
U	R	U	I	M	T	E	V	A	A	R	T	F	S	D	R	I
L	N	S	A	A	K	W	S	X	H	G	G	N	S	C	G	K
A	K	D	S	O	A	L	D	E	N	M	M	D	I	Y	U	J
S	F	F	D	I	S	P	V	B	R	S	I	O	P	H	O	H
F	A	J	F	K	F	O	K	N	K	L	A	O	P	N	L	F
F	E	K	U	O	I	L	M	M	T	Ï	U	N	I	B	U	B
A	M	E	R	I	G	O	B	G	M	N	R	E	D	A	I	O

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

11.2 Vragenspel A: basisstof (de antwoorden kun je terugvinden in de tekst of in het letterspel)

1. Hoe heet een platte schijf gehakt, gebakken op de grill, ingeklemd tussen twee helften van een broodje?

2. Wat is de naam van de man naar wie Amerika is genoemd?

3. Welk groot dier, dat ook in Scandinavië voorkomt, is te vinden in het noorden van Noord-Amerika?

4. Hoe heet een landbouwbedrijf waar bijvoorbeeld katoen of koffie geteeld wordt?

5. Hoe heet het als een groep mensen als onbetaalde knecht verkocht en aan het werk gezet wordt?

6. Hoe noem je het reizen van mensen met een raket door het heelal?

7. Hoe heet de grote rivier met de vele s'en in haar naam?

8. Welke Europeaan dacht dat hij in Indië was, in plaats van in Amerika?

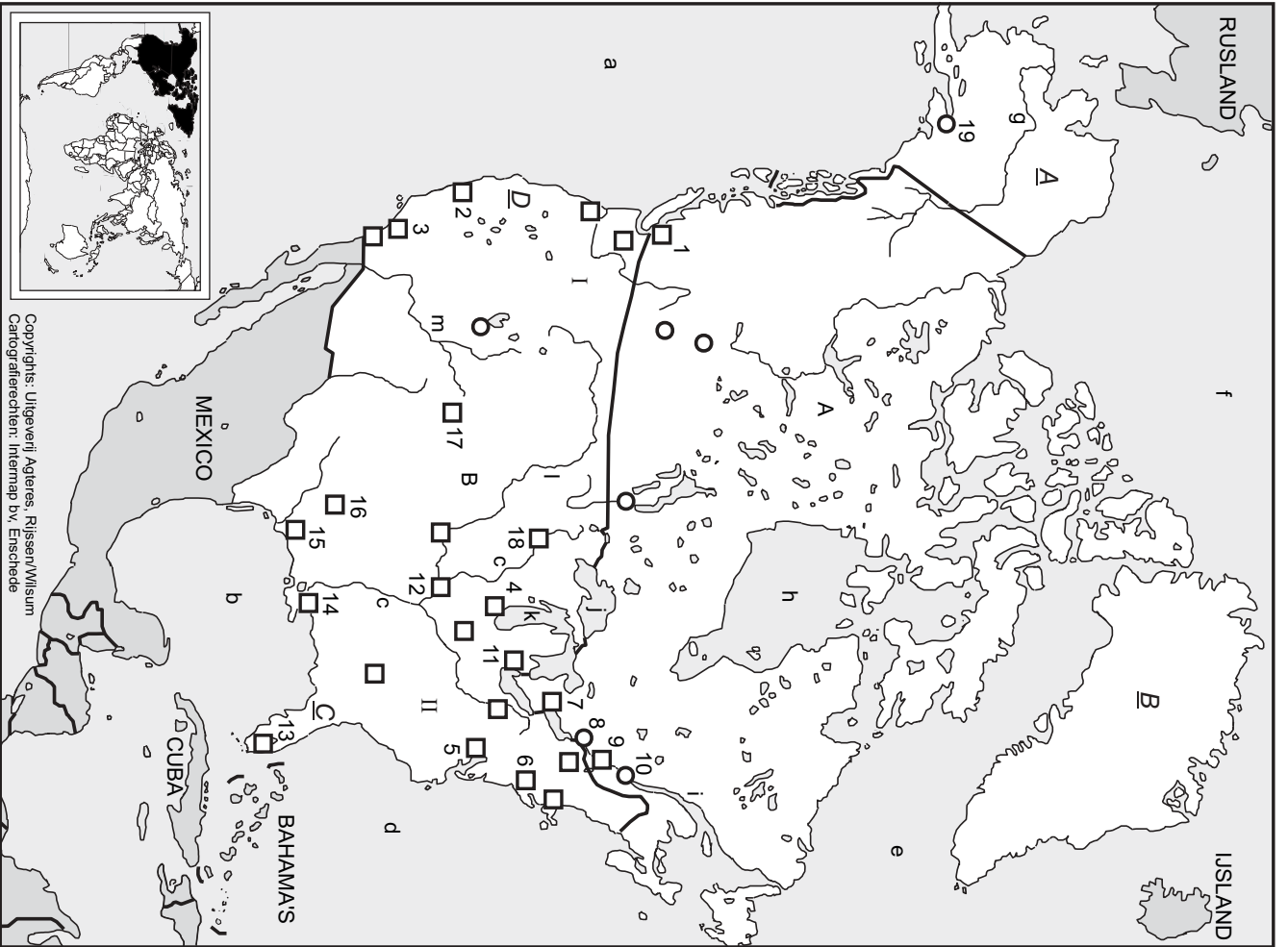
9. Hoe heten Eskimo's eigenlijk?

10. Welke frisdrank was eigenlijk een apothekersdrankje?

11.3 Puzzelspel A

Hieronder zie je 10 stellingen. Ga eens na welke waar en welke niet waar zijn. Kruis dat aan in de vakjes achter de stellingen.

Stelling:	Waar	Niet waar
1. Columbus was de eerste mens die Amerika betrad.		
2. Cola is een Amerikaanse uitvinding.		
3. Prairies zijn grote grasvlakten.		
4. De eerste man op de maan was een Amerikaan.		
5. In 1989 landde de eerste mens op de maan.		
6. In Canada wordt veel Spaans gesproken.		
7. In Alaska wordt veel Engels gesproken.		
8. Pizza's werden het eerst in Amerika gegeten.		
9. De slavernij werd afgeschaft in 1865.		
10. Verzorging van oude mensen is in de VS beter geregeld dan in Nederland.		

11.7 Topospel

Zoek in je atlas de aardrijkskundige namen van Noord-Amerika op, die overeenkomen met de gegevens in het kaartje hiernaast. Zet de juiste namen op de lijntjes achter de letters of nummers. Let op: hoofdletters (A en B) zijn landen, onderstreepte hoofdletters (A t/m D) zijn deelstaten, cijfers (1 t/m 19) zijn plaatsen, kleine letters (a t/m m) zijn wateren en Romeinse cijfers (I en II) zijn gebieden. Succes met je speurtocht!

Topospel A: basisstof

Topospel B: extra stof

A. C	_____	G. F	_____
B. V	_____	D. C	_____
A. A	_____	10. Q	_____
B. G	_____	11. D	_____
1. V	_____	12. S	_____
2. S	_____	13. M	_____
3. L	_____	14. N	_____
4. C	_____	15. H	_____
5. W	_____	16. D	_____
6. N	_____	17. D	_____
7. T	_____	18. M	_____
8. O	_____	19. A	_____
9. M	_____	e. L	_____
a. G	_____	f. N	_____
b. G	_____	g. Y	_____
c. M	_____	h. H	_____
d. A	_____	i. S	_____
1. R	_____	j. B	_____
		k. M	_____
		l. M	_____
		m. C	_____
		II. A	_____

